

Національний університет “Острозька академія”
Міністерство оборони України
Департамент кадрової політики Міністерства оборони України
Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України
Центральне управління цивільно-військового співробітництва
Генерального штабу Збройних Сил України
Військова академія (м. Одеса)
Інститут Військово-Морських Сил Національного університету
“Одеська морська академія”
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
Воєнна академія імені Євгена Березняка
Відділення “Національна безпека” Академії наук вищої школи України
Державна наукова установа “Інститут інформації, безпеки і права Національної
академії правових наук України”
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Міжрегіональна академія управління персоналом
Святокшиська вища школа, Науково-освітній консорціум (Польща)

ПЕРША МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
“ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ
ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ НАТО В НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ”

24 жовтня 2025 р.

м. Острог

Рекомендувала до друку вчена рада Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та національної безпеки Національного університету “Острозька академія” (протокол № 8 від 18 лютого 2026 р.)

Редколегія випуску:

Балашов Е. М., ректор Національного університету “Острозька академія”, доктор психологічних наук, професор;

Романов М. С., завідувач кафедри національної безпеки та політології Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та національної безпеки Національного університету “Острозька академія”, доктор юридичних наук, професор;

Мартинюк Р. С., доцент кафедри національної безпеки та політології Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та національної безпеки Національного університету “Острозька академія”, кандидат політичних наук, доцент;

Андрусяк М. В., директор Департаменту кадрової політики Міністерства оборони України, полковник;

Кутков О. О., начальник Центрального управління Цивільно-військового співробітництва Генштабу Збройних Сил України, полковник;

Акімов О. О., заслужений економіст України, доктор наук з державного управління, професор.

Обґрунтування шляхів впровадження досвіду провідних держав-членів НАТО в нормативно-правові зміни законодавства України з питань військової служби : матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції (м. Острог, 24 жовтня 2025 р.) / за ред. проф. Е. М. Балашова, проф. М. С. Романова, доц. Р. С. Мартинюка. Острог : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2025. 248 с.

DOI: 10.25264/24.10.2025

У збірнику вміщено матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції “Обґрунтування шляхів впровадження досвіду провідних держав-членів НАТО в нормативно-правові зміни законодавства України з питань військової служби” (м. Острог, 24 жовтня 2025 р.). Тези доповідей присвячено актуальним питанням втілення досвіду провідних держав-членів НАТО в законодавство України з питань військової служби.

Для широкого кола фахівців, експертів і вчених у сфері національної безпеки.

Автори тез доповідей особисто відповідають за добір, точність і достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Тези доповідей подано без редакційної правки, в авторській редакції.

© Автори статей, 2026

© Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2026

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Вітальне слово Ректора Національного університету “Острозька академія”, доктора психологічних наук, професора Балашова Едуарда Михайловича

Вітальне слово директора Департаменту кадрової політики Міністерства оборони України, полковника Андрусяка Марка Володимировича

Вітальне слово начальника Військової академії (м. Одеса), Героя України, генерал-майора Ковальчука Андрія Трохимовича

Вітальне слово заступника голови Всеукраїнської профспілки захисників України, спортсменів та працівників сфер, генерал-лейтенанта Думанського Юрія Анатолійовича

Вітальне слово начальника Центрального управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України, полковника Куткова Олександра Олександровича

Вітальне слово в. о. ректора Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, доктора наук з державного управління, доцента, полковника Мейко Олександра Васильовича

Вітальне слово заступника ректора (проректора) з наукової роботи Военної академії імені Євгенія Березняка, доктора політичних наук, професора Мокляка Сергія Петровича

Вітальне слово Директора Інституту безпеки МАУП, доктора юридичних наук, доктора наук з державного управління, професора Лисенка Сергія Олексійовича

ВИСТУПИ

Романов Микола Степанович

НОВІ МОЖЛИВОСТІ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І
ОБОРОНИ УКРАЇНИ 15

Андрусяк Марк Володимирович

ВІЙСЬКОВА ОСВІТА, ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ ТА КАДРОВА БЕЗПЕКА В
СИСТЕМІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ДОСВІД ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ
НАТО 17

Ковальчук Андрій Трохимович

ІНСТИТУЦІЙНА ІНТЕГРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У
ЄВРОАТЛАНТИЧНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР 19

Золотов Андрій Валерійович

ВІЙСЬКОВЕ ЛІДЕРСТВО ТА РЕКРУТИНГ У СИСТЕМІ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД І МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ
ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО 24

Кутков Олександр Олександрович РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПОСИЛЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	27
Акімов Олександр Олексійович УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКОВОЮ СЛУЖБОЮ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ, КАДРОВА БЕЗПЕКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	29
Кільдеров Дмитро Едуардович, Володимир Федорович ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ НАТО ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У СИЛАХ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ	31
Борисенко Мирослав Володимирович ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В ЛАТВІЙСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ	34
Котух Євген Володимирович ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У КАДРОВИХ І НАВЧАЛЬНИХ ПРОЦЕСАХ: ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ НАТО	37
Халимон Сергій Іванович СТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ: МІЖ БЕЗПЕКОВОЮ НЕОБХІДНІСТЮ ТА ПРАВОВИМИ СТАНДАРТАМИ	40
Акімова Людмила Миколаївна ПРОФЕСІЙНІ ВІЙСЬКОВІ СТАНДАРТИ ТА КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ: МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ, КАДРОВА БЕЗПЕКА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	42
Леженко Сергій Олександрович ПСИХОЕМОЦІЙНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ЯК СКЛАДОВА КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	45
Бутвін Борис Леонідович, Котух Євген Володимирович, Волков Олександр Віталійович ПІДГОТОВКА ОПЕРАТОРІВ БПЛА ДЛЯ СИЛ БЕЗПЛОТНИХ СИСТЕМ ЗСУ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО	48
Рябовол Лілія Тарасівна ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: РИЗИКИ, ЕТИКА	53
Цицюра Володимир Іванович СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ “ВОЄННИЙ СТАН” ТА “СТАН ВІЙНИ” ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	57

Коробчинський Максим Володимирович, Паршуков Святослав Станіславович, Чумак Олександр Ілліч ФОРМУВАННЯ МОДУЛЬНИХ АНАЛІТИЧНИХ СИСТЕМ З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ІНТЕРЕСАХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	61
Галицький Олександр Миколайович, Стоянова-Коваль Світлана Савівна РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПАРТНЕРСТВА У РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: ПРОГРАМИ ОБМІНУ ТА СПІЛЬНІ ПРОЄКТИ З НАТО	64
Yakymchuk Alina Yuriivna STRATEGIC VECTORS OF COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND POLAND IN THE CONTEXT OF CLIMATE CHANGE AND WAR CHALLENGES	70
Русецький Руслан Юрійович КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ТА МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ: КАДРОВА БЕЗПЕКА, ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ТА ДОСВІД НАТО	72
Мойсіяха Андрій Валентинович МОТИВАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У КАДРОВІЙ ПОЛІТИЦІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	75
Мішков Олександр Миколайович УЗГОДЖЕННЯ З АЛЬЯНСОМ: ДОРОЖНЯ КАРТА ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕФОРМИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В РОЗВІДУВАЛЬНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ НАТО	80
Красота Ігор Васильович, Тракалюк Олег Леонідович ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ, А ТАКОЖ ПРАВА ТА ОБОВ’ЯЗКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	86
Думанський Юрій Анатолійович ПРОФСПІЛКОВИЙ РУХ ЯК ЧИННИК ЗМІЦНЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У СИСТЕМІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ДОСВІД КРАЇН НАТО	90
Білецький В’ячеслав Олександрович, Дмитренко Олег Миколайович ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ У ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЯХ	92
Богуславець Андрій Валентинович ПСИХОЛОГІЧНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	96
Омельчук Василь Андрійович, Лісова Наталя Вікторівна ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ З ОГЛЯДУ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ НАТО	98

Борисенко Валерій Євгенович ДОСВІД КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО В РЕАЛІЗАЦІЇ ІМПЕРАТИВІВ МЕТАКОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	101
Бизов Сергій Сергійович ВЕТЕРАНСЬКА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ: СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ТА РОЛЬ ПРОФСІЛОК У СИСТЕМІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СТАНДАРТІВ НАТО	103
Martyniuk Roman, Datsiuk Oleksii, Kleban Volodymyr SECURITY AND DEFENSE SECTOR OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE CURRENT RUSSIAN-UKRAINIAN WAR	105
Шамара Олександр Володимирович, Комашко Володимир Володимирович ПЕРШОЧЕРГОВІ КРОКИ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ	107
Краснокутський Олександр Володимирович, Третяк Надія Миколаївна ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИК ОЦІНКИ ШКОДИ ТА ЗБИТКІВ, ЗАПОДІЯНИХ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ, У КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ	110
Когут Юрій Іванович ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОВИХ ФІНАНСОВИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ НАТО У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ОБОРОННОЇ СПРОМОЖНОСТІ	112
Мирончук Андрій Петрович, Ілющенко Юлія Михайлівна ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ВІЙСЬКОВОГО РЕКРУТИНГУ: ДОСВІД США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, ПОЛЬЩІ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ	116
Сівков Сергій Віталійович, Ілющенко Юлія Михайлівна ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ТА АДАПТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ПІСЛЯ БОЙОВИХ ДІЙ. ПРАКТИКИ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ВЕТЕРАНАМ У КРАЇНАХ НАТО ТА УКРАЇНИ	121
Гетманець Віктор Олександрович, Омельченко Ігор Григорович ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ НАТО ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО РЕЗЕРВУ	124
Гладченко Світлана Володимирівна, Дихан Олександр ПРАВОВА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ СТАТУСУ КУРСАНТА У ВІЙСЬКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ. ПРОПОЗИЦІЇ З АДАПТАЦІЇ ДОСВІДУ НАТО	128
Гончарук Андрій Вікторович, Кіріс Ігор Петрович, Єрохін Тимофій Миколайович АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ ФІНЛЯНДІЇ У СФЕРІ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБОРОННОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ	132
Захаров Антон Анатолійович ІНТЕГРАЦІЯ СТАНДАРТІВ НАТО У ПІДГОТОВКУ ОФІЦЕРІВ З УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІ ОРІЄНТИРИ	134

Іващенко Сергій Миколайович ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОАТЛАНТИЧНИХ СТАНДАРТІВ У ПРАВОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ	137
Смоляр Олександр Іванович, Филипенко Артем Олександрович ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ХОДІ ДООПРАЦЮВАННЯ ВІЙСЬКОВІЙ ПУБЛІКАЦІЇ “ДОКТРИНА ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКІ СИЛИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ”	139
Семенюк Володимир, Василенко Віталій, Щербак Віктор ШЛЯХИ ПІДГОТОВКИ РЕЗЕРВІВ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПОПОВНЕННЯ ЗС УКРАЇНИ	142
Король Михайло Олексійович, Кравцова Вікторія Романівна ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ РЕКРУТИНГУ НА ПРИКЛАДІ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО	145
Царенко Сергій Іванович, Федотов Іван Павлович РОЗМЕЖУВАННЯ НЕПОКОРИ ТА НЕВИКОНАННЯ НАКАЗУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ І СТАНДАРТИ НАТО	148
Царенко Сергій Іванович, Чернівська Ольга Олександрівна РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНИЙ КОНТЕКСТ	151
Остап’як Василь Іванович, Ільчишин Василь Богданович ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ (ДОСВІД КРАЇН НАТО)	154
Остап’як Василь Іванович, Монастирський Віктор Петрович ЦИФРОВА БЕЗПЕКА ОСВІТИ: РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	156
Остап’як Василь Іванович, Малий Олег Іванович ВІЙНА ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ: ГЕОПОЛІТИЧНІ ЦІЛІ АГРЕСОРА У ХХІ СТОЛІТТІ	158
Остап’як Василь Іванович, Хомазюк Олександр Григорович ВІЙСЬКОВІ РЕФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА	159
Пилипчук Наталія Василівна ПОДОЛАННЯ ЦИФРОВОЇ НЕРІВНОСТІ ЯК ДЕТЕРМІНУЮЧИЙ ЧИННИК РЕАЛІЗАЦІЇ ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ	161
Терпяк Павло Андрійович МОВНА ПІДГОТОВКИ В СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ	164

Кардаш Сергій Юрійович АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ НАТО ЩОДО ОСВІТИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: УРОКИ США, ПОЛЬЩІ ТА ФІНЛЯНДІЇ	166
Хоменко Дмитро Володимирович ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	171
Соловей Дмитро Валерійович ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	173
Ваврічен Олексій Анатолійович, Городиський Роман Олександрович МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ Й НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ: ВІД СТАНДАРТІВ ISO/IEC 27000 ДО ГАРМОНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА	177
Деркач Олександр Петрович ГІБРИДНІ ВПЛИВИ РФ У ЄВРОПІ ПІСЛЯ 2022 РОКУ: РОЛЬ АГЕНТІВ ВПЛИВУ НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ	180
Вербовенко Олександр Павлович РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА: ПРАВОВІ ЗАСАДИ, КАДРОВА БЕЗПЕКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	184
Беган Микита Павлович, Філіппова Вікторія Дмитрівна ВПЛИВ КРАЇН – ЧЛЕНІВ НАТО НА ВІЙСЬКОВІ ДІЇ В УКРАЇНІ	187
Колдашов Артур, Купріянова Анастасія Олександрівна ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАВНИКА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ПІДРОЗДІЛАХ ЮРИДИЧНОЇ СЛУЖБИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	190
Панько Володимир Миколайович КОДИФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО (ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА)	194
Смоляк Давид Степанович, Леонов Олександр Сергійович ЄВРОАТЛАНТИЧНИЙ ДОСВІД І ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	197
Разуваєва Альбіна Георгіївна, Пащенко Євген Миколайович ВПЛИВ КОРУПЦІЇ, КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА ДІЯЛЬНІСТЬ СКЛАДОВИХ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	199
Kaczmarek Natalia SECURITY OF DIGITALIZATION IN THE IMPLEMENTATION PROCESS OF THE NATIONAL E-INVOICE SYSTEM (KSEF) IN ACCOUNTING	202

Шевченко Валерія Петрівна НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ РІШЕНЬ СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄС ДЛЯ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	205
Ленко Леонід Геннадійович ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ ЯК ДЕСТАБІЛІЗАЦІЙНИЙ ЧИННИК У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД	209
Лук'янчук Сергій Васильович ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ІТ-ФАХІВЦЯМИ	211
Галан Єва Михайлівна ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ МАСШТАБУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ АТАК У ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТАХ	216
Нагалюк Марина Вадимівна, Дмитренко Олег Миколайович, НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ З УРАХУВАННЯМ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ	218
Базиченко Вікторія Вікторівна ШЛЯХИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН	220
Гавришкевич Ігор Миколайович ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ЗЕМЕЛЬ У ГРОМАДАХ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	223
Гелевера Іван Олександрович ПЕРСПЕКТИВА РЕФОРМИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ УКРАЇНИ: ЗА АНАЛОГІЄЮ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ – ЧЛЕНІВ НАТО	225
Демидов Ілля Андрійович КОНТРРОЗВІДКА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: ЄВРОПЕЙСЬКІ МЕТОДИКИ ВИЯВЛЕННЯ ТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ВОРОЖОЇ АГЕНТУРИ	227
Татарин Ігор Васильович ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ТУРЕЧЧИНИ У ВОЄННІЙ СФЕРІ	229
Зосименко Олександр Олександрович АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ДИВЕРСІЇ ТА ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ	231
Турчин Ігор Юрійович ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ СТАНДАРТІВ НАТО У ПРАВОВЕ ПОЛЕ УКРАЇНИ	234
Мензак Сергій Андрійович ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	237

Кріпак Роман Олександрович, Пашенко Євген Миколайович ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБМІНУ РОЗВІДУВАЛЬНОЮ ТА ІНФОРМАЦІЙНО- БЕЗПЕКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ МІЖ ВІЙСЬКОВИМИ СТРУКТУРАМИ ЗА ЗРАЗКОМ КРАЇН НАТО	242
Шевчук Олександр Євгенійович ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ СИСТЕМ РЕКРУТИНГУ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ: ДОСВІД США ТА ІНШИХ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО Й ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	244
Дзига Олександр Валерійович УДОСКОНАЛЕНА МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ У ВОЄННІЙ СФЕРІ	248

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

**Директора Департаменту кадрової політики
Міністерства оборони України, полковника
Марка АНДРУСЯКА**

Шановні учасники конференції!

Від імені Міністерства оборони України та від себе особисто щиро вітаю вас із відкриттям I Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої надзвичайно актуальній і стратегічно важливій темі – впровадженню кращого досвіду держав-членів НАТО у процес оновлення національного законодавства з питань військової служби.

Сьогодні Україна впевнено рухається шляхом євроатлантичної інтеграції, і важливим кроком у цьому напрямі є адаптація системи військової служби, кадрової політики та управлінських процесів до стандартів і принципів, що довели свою ефективність у країнах Північноатлантичного альянсу.

Військова служба в умовах сучасних безпекових викликів потребує не лише високої професійності, а й гнучкої системи правового регулювання, ефективних механізмів управління персоналом, прозорості та соціальної справедливості. Саме тому обговорення законодавчих ініціатив і практичного досвіду партнерів є основою для створення сучасної, адаптивної та результативної кадрової політики в силах оборони України.

Висловлюю щирю вдячність усім учасникам конференції – науковцям, практикам, представникам державних органів і міжнародним експертам – за активну позицію, професійний внесок і готовність до спільного пошуку ефективних рішень.

Переконали, що результати вашої роботи сприятимуть зміцненню кадрового потенціалу Збройних Сил України, удосконаленню законодавчої бази та наближенню нашої держави до стандартів НАТО.

Бажаю вам плідної дискусії, конструктивних пропозицій, нових ідей і невичерпної енергії у служінні справі зміцнення обороноздатності та безпеки України! Слава Україні! Героям Слава!

З повагою,
Директор Департаменту кадрової політики Міністерства оборони України, полковник
Марк АНДРУСЯК

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

**Начальника Військової академії (м. Одеса),
Героя України, генерал-майора,
Андрія КОВАЛЬЧУКА**

Шановні учасники конференції!

Від імені колективу академії висловлюю щирі вітання учасникам Першої міжнародної науково-практичної конференції “Обґрунтування шляхів впровадження досвіду провідних держав-членів НАТО під час нормативно-правових змін у законодавстві України з питань військової служби”.

Ця конференція відбувається у надзвичайно відповідальний для нашої держави час. Уже четвертий рік триває повномасштабна війна, що змусила нас переосмислити підходи до системи національної безпеки та оборони. Україна щодня демонструє стійкість і водночас здійснює практичні кроки до інтеграції в євроатлантичний простір безпеки. Особливого значення у цьому процесі набуває вивчення та адаптація кращих практик держав-членів НАТО у військовій, правовій та організаційній сферах.

Інтеграція України до НАТО – це не лише питання зовнішньополітичного курсу чи стратегічного партнерства. Це передусім гарантія нашої безпеки, формування сучасних стандартів оборонного управління, підвищення спроможностей національного війська та створення надійної системи взаємодії з країнами-партнерами. Сьогоднішня наукова дискусія сприятиме пошуку концептуальних підходів до вдосконалення нормативно-правової бази, що наблизитиме Україну до стандартів Альянсу та водночас забезпечуватиме ефективний захист держави у надзвичайно складних умовах воєнного часу.

Висловлюю щире вдячність співорганізаторам заходу за підтримку та ініціативність. Бажаю всім учасникам плідної праці, змістовного обміну думками та результативних наукових напрацювань. Переконалий, що підсумки конференції стануть вагомим внеском у зміцнення обороноздатності України та її інтеграцію в євроатлантичну систему безпеки.

Слава Україні!

Героям Слава!

**начальник Військової академії (м. Одеса), Герой України, генерал-майор
Андрій КОВАЛЬЧУК**

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Заступника голови Всеукраїнської профспілки захисників України, спортсменів та працівників сфер, генерал-лейтенанта Юрія ДУМАНСЬКОГО

Шановні колеги, учасники конференції, дорогі друзі!

Щиро вітаю вас із проведенням I Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої актуальним питанням реформування законодавства у сфері військової служби та впровадженню передового досвіду держав-членів НАТО.

Цей захід є надзвичайно важливим для зміцнення кадрового потенціалу сил оборони, підвищення ефективності управління та забезпечення соціальних гарантій військовослужбовців. Співпраця з партнерами по НАТО відкриває нові можливості для інтеграції сучасних стандартів у систему підготовки, служби та соціального захисту українських воїнів.

Сьогодні, коли Україна відстоює свою незалежність і свободу у війні проти агресора, особливого значення набувають єдність, професіоналізм і згуртованість військової спільноти. Впровадження кращих управлінських практик і досвіду наших союзників є запорукою зміцнення обороноздатності держави та підвищення престижу військової служби.

Висловлюю глибоку повагу всім учасникам конференції – науковцям, практикам, представникам силових структур і міжнародним партнерам – за вашу відданість справі розвитку Збройних Сил України та служіння Батьківщині.

Бажаю вам плідної роботи, конструктивних дискусій, нових ідей та рішень, що сприятимуть підвищенню професійного рівня військовослужбовців і зміцненню оборонного потенціалу України.

Разом ми будемо сильну, сучасну та безпечну державу – гідного члена євроатлантичної спільноти! Слава Україні!

З повагою,

Заступник голови Всеукраїнської профспілки захисників України, спортсменів та працівників сфер, генерал-лейтенант

Юрій ДУМАНСЬКИЙ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

**Начальника Центрального управління
цивільно-військового співробітництва
Генерального штабу
Збройних Сил України, полковника
Олександра КУТКОВА**

Шановні учасники конференції!

Від імені Генерального штабу Збройних Сил України та від колективу військовослужбовців Центрального управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України щиро вітаю вас із проведенням I Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої актуальним питанням впровадження досвіду держав-членів НАТО у систему нормативно-правового забезпечення військової служби в Україні.

Ця подія є важливим кроком у напрямі зміцнення співпраці між науковою спільнотою, органами військового управління та нашими міжнародними партнерами. Обговорення правових і організаційних аспектів адаптації стандартів НАТО сприяє підвищенню ефективності системи оборонного менеджменту та розвитку кадрового потенціалу Збройних Сил України.

У сучасних умовах повномасштабної збройної агресії РФ проти нашої держави особливого значення набуває досвід союзників, які десятиліттями формували ефективні системи військового управління, підготовки особового складу та цивільно-військової взаємодії. Використання цих напрацювань дозволить Україні посилити власні оборонні спроможності, підвищити рівень сумісності з силами НАТО та забезпечити стабільний розвиток сектору безпеки і оборони.

Впевнений, що результати конференції сприятимуть формуванню нових підходів до управління військовою службою, посиленню правових основ діяльності Збройних Сил України та поглибленню партнерства з державами-членами Альянсу.

Бажаю всім учасникам плідної роботи, конструктивного обміну досвідом, натхнення та нових досягнень у справі зміцнення обороноздатності нашої держави! Разом ми сильні, разом ми непереможні! Слава Україні!

Начальник Центрального управління цивільно-військового співробітництва
Генерального штабу Збройних Сил України, полковник
Олександр КУТКОВ

Красота Ігор Васильович,
кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України
e-mail: krassota@ukr.net, ihorkrasota@gmail.com

Тракалюк Олег Леонідович,
заступник начальника управління – начальник відділу Департаменту кадрової політики Міністерства оборони України, кандидат педагогічних наук
e-mail: trakaliuk@ukr.net

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ, А ТАКОЖ ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Закон Франції № 72-662 від 13 липня 1972 року встановлював загальний статус військовослужбовців (*Statut général des militaires, SGM 1972*) у період, коли структура французької армії значною мірою залежала від обов'язкової строкової служби. Цей правовий акт закріплював ключові доктринальні та операційні вимоги до військового стану.

Місія збройних сил Франції була чітко визначена як підготовка та забезпечення захисту батьківщини та вищих інтересів нації збройною силою. Статус військовослужбовця, згідно зі Статтею 1, вимагав дотримання дисципліни, вірності та духу жертвності за будь-яких обставин. Зазначалося, що обов'язки та обмеження, які передбачав цей статус, заслуговували на повагу громадян та увагу нації.

Статус військовослужбовця SGM 1972 поширювався на три основні категорії персоналу, що відображало змішаний характер армії того часу: по-перше, це кадрові військовослужбовці, які розглядали військову службу як професійну кар'єру; по-друге – це військовослужбовці, які служать за контрактом та треті – військовослужбовці, які проходять службу відповідно до Кодексу про національну службу. Хоча Закон 1972 року був загальним, Стаття 3 передбачала, що конкретні статuti встановлюються указами Державної ради. Ці статuti могли відступати від певних положень SGM, але не могли робити винятків із загальних положень Розділу I, а також норм, що стосуються найму, умов просування та вікових обмежень.

Розділ I Закону 1972 року (хоча скасований) є ключовим для розуміння доктринальних вимог, що висувалися до військовослужбовців. Він регулював здійснення цивільних і політичних прав, наголошуючи на пріоритеті військової служби та дисципліни.

Хоча Стаття 6 проголошувала, що військові користуються усіма правами і свободами, визнаними за громадянами, наступні статті встановлювали значні обмеження, а саме: контроль над висловлюванням (Стаття 7) встановлює, що думки та переконання (філософські, релігійні, політичні) були вільними, але їх вираження дозволялося лише поза службою і з обмеженнями, що впливали зі статусу військового. Найбільш важливим обмеженням було те, що військовослужбовці на дійсній службі, які бажали публічно обговорювати політичні питання, або питання, що стосуються іноземної держави чи міжнародної організації, повинні були попередньо отримати дозвіл від міністра. Ця вимога є відображенням доктринального прагнення забезпечити абсолютну політичну нейтральність збройних сил, ізолюючи військовий інститут від публічного політичного дискурсу.

Заборона Партійного Членства (Стаття 9): Військовослужбовцям на дійсній службі заборонялося вступати до груп чи асоціацій політичного характеру. Це обмеження було скасоване лише на період виборчої кампанії, якщо військовослужбовець балотувався на виборну державну посаду. У разі обрання, кар'єрні військовослужбовці та контрактники автоматично переводилися у статус відрядження (Стаття 54), що дозволяло їм обіймати цивільні посади, зберігаючи при цьому свій статус і пенсійні права, але виводячи їх зі штату армії.

SGM 1972 містив чіткі заборони щодо колективного захисту інтересів, що є фундаментальним для військової структури, заснованої на ієрархії. Заборона Профспілок (Стаття 10): Існування професійних військових об'єднань профспілкового характеру, а також

членство в них військовослужбовців на дійсній службі, було оголошено несумісним з правилами військової дисципліни. Ця заборона означала, що роль захисника інтересів підлеглих формально покладалася на командира, який повинен був повідомляти про проблеми по командній лінії. Хоча військовослужбовці могли вступати до інших, не профспілкових, об'єднань, вони зобов'язані були повідомляти командування про будь-які керівні посади, які вони там обіймали. Міністр мав право вимагати виходу з таких об'єднань. Заборона Страйку (Стаття 11): здійснення права на страйк було беззастережно несумісним зі статусом військового, що є ключовою нормою для забезпечення постійної боєготовності та відсутності внутрішнього саботажу.

Стаття 15 визначала межі обов'язку виконувати накази, що є фундаментальним принципом правової держави у військовій сфері. Військовослужбовці були зобов'язані виконувати накази своїх командирів і нести відповідальність за виконання завдань. Однак найважливішим положенням було те, що їм не можна наказувати, й вони не можуть вчиняти дії, які суперечать законам, звичаям війни та міжнародним конвенціям, або які становлять злочини чи правопорушення. Це положення чітко закріплювало принцип індивідуальної відповідальності за протиправні дії, навіть якщо вони були здійснені за наказом, що відповідає міжнародно-правовим стандартам, встановленим після Другої світової війни. Крім того, підкреслювалося, що особиста відповідальність підлеглих не звільняє командирів від їхніх обов'язків.

Дисциплінарна система SGM 1972 була ієрархічною та багатоступеневою, що відображало необхідність постійного контролю над кадровим складом. Особова справа військовослужбовця містила адміністративні документи, рішення статутного та дисциплінарного характеру, але в ній було заборонено згадувати філософські, релігійні чи політичні переконання особи (Стаття 26).

Порушення, вчинені військовослужбовцями, могли тягнути за собою три види санкцій (Стаття 27): 1. Дисциплінарні покарання, встановлені Положенням про загальну військову дисципліну; 2. Професійні санкції (включаючи часткове або повне позбавлення професійної кваліфікації); 3. Статусні санкції.

Для кадрових військовослужбовців Стаття 48 передбачала суворі статутні санкції, які застосовувалися за некомпетентність, систематичну неналежну поведінку, серйозні дисциплінарні порушення або засудження до позбавлення волі: 1. Видалення зі списку просування по службі; 2. Позбавлення посади шляхом переведення в неактивний статус; 3. Виключення зі списків особового.

Позбавлення посади (неактивний статус): ця санкція (Стаття 49) була особливою. Вона застосовувалася на строк до трьох років, переважно до військовослужбовців, які ще не набули права на негайну пенсію. У цьому статусі особа виключалася зі списку вислуги, час у ньому не враховувався для просування, а військовослужбовець мав право лише на дві п'ятих своєї платні, зберігаючи повну суму надбавок за сімейні зобов'язання. Цей механізм слугував інструментом для тимчасового виведення зі штату кадрового персоналу, який потребував перевиховання або був некомпетентним, без необхідності повного звільнення, що було важливо для збереження кваліфікованих кадрів.

Кадрові військовослужбовці (офіцери, сержанти), які були прийняті на службу на постійній основі для зайняття постійних посад. Просування по службі відбувалося безперервно від одного звання до наступного, за винятком переходу сержантів до офіцерського корпусу.

Просування залежало як від вислуги років, так і від відбору (Стаття 41). Хоча просування за вислугою відбувалося відповідно до порядку у списку вислуги, просування до вищого звання (окрім генералів) вимагало включення до щорічного списку на підвищення. Спеціальна комісія з офіцерів вищого рангу надавала міністру необхідні матеріали, що включали оцінки та номери пріоритету. Це забезпечувало, що кар'єрний ріст, особливо на вищих рівнях, був централізовано контрольованим та залежав від схвалення ієрархії, а не лише від об'єктивних показників вислуги. Призначення та підвищення у званні генералів затверджувалися указом Ради міністрів, а інших офіцерів – указом Президента Республіки.

Стаття 52 встановлювала п'ять основних статусів для кадрового військовослужбовця: 1. На активній службі (основний статус); 2. У відрядженні (для виконання публічних або виборних функцій); 3. У неактивному статусі (переважно через хворобу або з інших причин); 4. Поза штатом (для роботи у цивільній адміністрації чи міжнародній організації); 5. У відставці (кінцевий статус із виходом на пенсію).

Статус “У відрядженні” (Стаття 54): Військовослужбовець, переведений у цей статус для виконання виборчих функцій або роботи на посаді, що має суспільну значущість, зберігав місце у списку вислуги свого підрозділу, а також право на просування та пенсійне забезпечення. Це був важливий механізм, що дозволяв висококваліфікованим кадрам тимчасово служити державі на цивільних посадах, забезпечуючи при цьому їхнє потенційне повернення до армії.

Неактивний статус “За хворобою” (Статті 58, 59): SGM 1972 надавав потужні соціальні гарантії. Кадровий військовослужбовець, який страждав на тяжкі хвороби (туберкульоз, онкологія, психічні захворювання), мав право на тривалу відпустку за станом здоров'я. Протягом перших трьох років він зберігав право на повну платню, а наступні два роки – на половину. Якщо хвороба була визнана пов'язаною зі службою, ці терміни подовжувалися до п'яти та трьох років відповідно.

Статус “Поза штатом” (Стаття 66): Цей статус був доступний для військовослужбовців із щонайменше 15 роками пенсійної вислуги, які переводилися для роботи в адміністрації чи міжнародній організації. У цьому статусі військовослужбовець припиняв значитися у списку вислуги та втрачав права на просування та набуття військових пенсійних прав, підпорядковуючись цивільному режиму. Це був інструмент для регульованого переходу до цивільного сектору, зберігаючи теоретичну можливість повернення до вихідного корпусу за першої вакансії.

Положення щодо військовослужбовців за контрактом (Розділ III) були особливо важливими, оскільки вони стосувалися великої частини особового складу, який не належав до кадрового. Хоча весь розділ був скасований у 2005 році, він містив прогресивні норми щодо соціальної реконверсії. Контрактником вважалася особа, яка добровільно вступала на службу на визначений строк, зазвичай у званні рядового або сержантського складу (Стаття 87). Перший контракт не міг бути укладений з особою віком до 17 років. Вікові обмеження у мирний час становили від 17 до 40 років (Стаття 99).

На відміну від кадрових військовослужбовців, найсуворішою статусною санкцією для контрактників, окрім пониження у званні, було розірвання контракту (Стаття 91). Контракт також міг бути припинений з причин стану здоров'я (Стаття 93). У разі остаточного визнання непридатності контракт розривався; у разі тимчасової непридатності його дія продовжувалася на строк, рівний періоду непридатності.

Закон SGM 1972 чітко визнавав внесок контрактників у національну оборону та зобов'язував забезпечити їх повернення до цивільного життя. Так, наприклад військовослужбовець-контрактник, який відслужив щонайменше чотири роки (Стаття 95), мав право на отримання професійної підготовки за власним бажанням, яка мала забезпечити його працевлаштування після повернення до цивільного життя. Ця норма була однією з перших формальних державних програм реконверсії у Франції.

Пільги для вступу на державну службу (Стаття 96): для контрактників, які виконали обов'язки, тривалість яких перевищувала строк дійсної військової служби, надавалися значні преференції при вступі на цивільні посади в органах державної влади та державних підприємствах:

1. Продовження вікової межі: верхня вікова межа для доступу до цивільних посад продовжувалася на строк, рівний фактично відслуженому часу в армії, максимум на десять років.

2. Заміна дипломів: військові дипломи та кваліфікації могли замінювати освітні дипломи, передбачені цивільними статутами, що відкривало шлях до адміністративних посад для осіб із військовою, але не обов'язково цивільною, освітою.

Зарахування стажу (Стаття 97): час, проведений на військовій службі, зараховувався до цивільного стажу роботи: для посад категорій С і D (нижчий рівень кваліфікації) – у повному обсязі, але не більше ніж за десять років; для посад категорії В (середній рівень кваліфікації) – у половинному обсязі, але не більше ніж за п’ять років.

Ці деталізовані положення про реконверсію демонструють, що держава розглядала контрактну службу як суспільний внесок, який вимагає державної компенсації, що було частиною ранньої стратегії управління людськими ресурсами для підтримки привабливості військової кар’єри.

Отже можна зробити наступні висновки:

1. Закон № 72-662 від 13 липня 1972 року був правовою основою, розробленою для армії, що функціонувала в умовах обов’язкової національної служби, і тому характеризувався суворою ієрархією, централізованим контролем кар’єри та значними обмеженнями на політичні та профспілкові права.

2. Система управління персоналом, визначена Розділом II, була складною, з численними статусами (відрадження, неактивний статус, поза штатом), призначеними для бюрократичного “переміщення” кадрів, що дозволяло державі ефективно використовувати або виводити зі штату військовослужбовців, не звільняючи їх повністю. Це підтримувало чисельність і структуру армії в умовах, де необхідність підтримувати великий мобілізаційний резерв була високою.

3. Практично всі статті та розділи Закону № 72-662, що визначали структуру кар’єри, права та обов’язки, були скасовані Законом № 2005-270 від 24 березня 2005 року, який набув чинності з 1 липня 2005 року. Це масштабне скасування у 2005 році було прямим наслідком фундаментальної трансформації французьких збройних сил: переходу від моделі призовної армії до професійної армії. Зміни в геостратегічному середовищі та професіоналізація висунули нові вимоги до управління персоналом (рекрутинг, утримання кадрів). Старий статус, із його жорсткими обмеженнями та складною бюрократичною системою управління кар’єрою, вже не відповідав потребам професійної служби. Новий статус 2005 року, який замінив SGM 1972, мав на меті модернізувати інституційні права, посилити соціальні гарантії та адаптувати правила управління до реалій професійних військових.

Неминучість його скасування у 2005 році була спричинена ключовими факторами:

по-перше, це професіоналізація, а саме: перехід до повністю професійної армії вимагав більш гнучких правил управління персоналом, орієнтованих на залучення та утримання висококваліфікованих фахівців;

по-друге, зміни щодо прав військовослужбовців: суворі обмеження політичних і профспілкових прав (Статті 9, 10) стали застарілими, що вимагало модернізації інституційних прав та запровадження механізмів консультацій, сумісних із військовою дисципліною, але більш відкритих.

Незважаючи на його юридичну застарілість, SGM 1972 залишив важливий спадок. Він чітко кодифікував принципи, які є вічними для військового стану: абсолютний обов’язок дисципліни та жертвовності, що врівноважується необхідністю відмови від виконання злочинних наказів (Стаття 15). Крім того, SGM 1972 вперше систематично закріпив всебічний соціальний контракт для контрактників (Розділ III), гарантуючи професійну реконверсію, подовження вікових меж та зарахування військового стажу для полегшення інтеграції у цивільний державний сектор.

Сьогодні ці принципи, переглянуті та модернізовані, інтегровані в Кодекс про оборону Франції (Книга I четвертої частини), що підтверджує незмінність фундаментальних вимог військового стану в умовах сучасної професійної армії.